

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
РЕГІОНАЛЬНИЙ КОМПЛЕКСНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ
ЦЕНТР ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ РДГУ**

ПОЛІЩУК ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

**ОСВІТНЯ І ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ВИХОВНА
ДІЯЛЬНІСТЬ ТАМАРИ ДМИТРІВНИ ДЕМ'ЯНЮК
(1944–2013)**

Рівне – 2024

УДК 378.013(477.81)(092)

П 50

Друкується відповідно до рішення Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 29.08.2024 року).

РЕЦЕНЗЕНТИ

Коляда Н. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Сейко Н. А. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальних технологій Житомирського державного університету імені Івана Франка.

П Поліщук І. В. Освітня і експериментально-виховна діяльність Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013): Монографія. Рівне: РДГУ, 2024. 290 с.

В монографії, приуроченій 80-річчю від дня народження Дем'янюк Тамари Дмитрівни (1944–2013), професора, кандидата педагогічних наук, Заслуженого працівника освіти України, завідувача кафедри теорії і методики виховання, філії кафедри превентивної освіти і соціальної політики ЮНЕСКО при АПН України, керівника Науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій, члена Комісії з інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичної ради з питань освіти МОН України, представлено цілісний аналіз освітньої і експериментально-виховної діяльності ученої у контексті розвитку освіти й виховання у XX–XXI ст.

Монографія адресована науковцям, здобувачам вищої освіти, працівникам науково-методичних центрів, наукових бібліотек, педагогам та усім, хто цікавиться проблемами виховання, інноваційної, експериментальної педагогічної діяльності чи здійснює персоналістичні дослідження з історії освіти.

ДЕМ'ЯНЮК ТАМАРА ДМИТРІВНА (1944–2013)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1. Історіографія проблеми, джерельна база та категорійно-понятійний апарат дослідження.....	7
1.2. Життєвий і творчий шлях Т. Дем'янюк у контексті розвитку вітчизняної освіти.....	21
Розділ 2. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ Т. ДЕМ'ЯНЮК.....	41
2.1. Основні напрями освітньої діяльності Т. Дем'янюк.....	41
2.2. Наукова діяльність й наукова школа Тамари Дмитрівни Дем'янюк	66
2.3. Науково-педагогічний портрет Т. Дем'янюк.....	77
Розділ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ Т. ДЕМ'ЯНЮК В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ РІВНЕНЩИНИ	92
3.1. Сутність експериментально-виховної діяльності в закладах освіти.....	92
3.2. Експериментальна діяльність вченої на Рівненщині.....	103
3.2.1. Експерименти всеукраїнського рівня.....	103
3.2.2. Експерименти регіонального рівня.....	130
ПІСЛЯМОВА.....	156
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	160
ДОДАТКИ.....	196

ПЕРЕДМОВА

В сучасній Україні розвиток й реформування освіти відбуваються відповідно до: Законів України «Про освіту» (2017) [271], «Про вищу освіту» (2014) [265], «Про інноваційну діяльність» (2002) [269], «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2015) [267], Концепції «Нова українська школа» (2016) [234] й ін., які серед іншого акцентують увагу на необхідності вивчення й переосмислення педагогічного досвіду й здобутків попередніх поколінь та їхньої інтеграції у розвиток освіти майбутнього на засадах національних і європейських цінностей, діалогу культур. Переосмислення історичного минулого впливає на розвиток освіти в Україні майбутнього, адже попередні періоди тісно пов'язані зі становленням нової незалежної держави, зі зміною пріоритетів та тенденцій в освітній галузі.

Розвиток педагогічної науки, зокрема теорії і методики виховання на сучасному етапі неможливий без аналізу внеску окремих видатних особистостей у цей процес, творчого використання спадщини значимих педагогічних персоналій для розуміння й вирішення проблем у сучасній освіті й педагогічній науці. У цьому контексті важливим є залучення до педагогічної науки імен культурно-освітніх діячів, які своєю діяльністю і творчим доробком прислужилися становленню і розвитку вітчизняної освіти й виховання. Аналіз їхньої спадщини необхідний для з'ясування генези багатьох наукових ідей та проблем сучасної освіти, а відтак – для національно-культурного, духовного відродження України.

Нині значна частина творчих біографій педагогів, які працювали у радянський і новітній пострадянський періоди, уперше стають предметом наукових досліджень. Цей процес є інноваційним у педагогічній науці. Багато науковців сьогодні звертаються до вивчення питань, пов'язаних із зародженням, становленням і розвитком новітньої вітчизняної педагогічної думки, спадщиною учених, педагогів, а саме: Л. Березівська [9; 10], Г. Белан [16; 17; 18; 19], Г. Білавич [20; 21; 22; 23; 24], Н. Гупан [38; 39; 40], І. Дичківська [177; 328], Н. Дічек [179-180], О. Петренко [244; 245], О. Сухомлинська [295; 296; 300] та ін. Їхні дослідження дають змогу докладно проаналізувати історико-

педагогічні проблеми певного періоду і використати досягнення педагогів-науковців у сучасному освітньо-виховному процесі.

Звернення до педагогічної спадщини педагогів, науковців, освітян дає можливість ґрунтовніше вивчити історико-педагогічні закономірності становлення і розвитку сучасної української педагогіки. Педагогічна персоналія репрезентує доробок того чи іншого педагога як індивідуального творця, але передусім, як представника педагогічної думки певної історичної епохи.

Враховуючи зазначене вище, виникає потреба дослідження освітньої й експериментально-виховної діяльності Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013 рр.) – відомої української педагогині, фахівчині з теорії і методики виховання, кандидата педагогічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України, відмінника освіти України, члена Комісії інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи в навчальних закладах України Науково-методичної ради з питань освіти МОН України, людини енциклопедичних знань з гуманітарних наук, високоінтелектуальної особистості, прихильниці й активної реалізаторки гуманістичних ідей в освіті (фото педагогині представлено нами у Додатку А).

Тамара Дмитрівна Дем'янюк понад 40 років працювала в освіті: учителювала, викладала, завідувала кафедрою; успішно поєднувала викладацьку, наукову, виховну й інноваційну дослідно-експериментальну діяльність. Учена є автором понад 250 друківаних праць з теорії та методики виховання (монографії, навчальні посібники, підручники, статті, статті-довідки, тези, лекції, рецензії, доповіді, повідомлення, брошури).

Дослідження науково-педагогічних поглядів Т. Дем'янюк дасть змогу усвідомити вагомість її наукових ідей та досвіду, що будуть корисними за сучасних умов реформування й оновлення змісту освіти й виховання. Її суттєвий внесок у педагогічну науку, багатогранна діяльність відіграли важливу роль у вихованні молодого покоління, й сьогодні сприяють у визначенні перспектив розвитку освіти й педагогічної науки в Україні.

Наукове видання

**Освітня і експериментально-виховна діяльність
Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013):
Монографія**

**Упорядники:
Поліщук І. В.**

Підписано до друку 29.08.2024 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 10,9. Замовлення №437/1. Наклад 100

П Поліщук І. В. Освітня і експериментально-виховна діяльність Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013): Монографія. Рівне: Волинські обереги, 2024. 290 с.

**УДК 378.013(477.81)(092)
П 50**

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
VRM-ПОЛІГРАФ
вул. Київська, 36, м. Рівне, 33027;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57